

Astrid Prokofieff / Hans Hasler (red.)
Een leven voor de antroposofie
Herinneringen aan Sergej O. Prokofieff

Sergej Prokofieff, 1992

Astrid Prokofieff / Hans Hasler (red.)

EEN LEVEN VOOR DE ANTROPOSOFIE

Herinneringen aan Sergej O. Prokofieff

Perun Boeken

De bijdragen in deze bundel werden door Ton Jansen uit de oorspronkelijke taal vertaald (Duits, Engels, Spaans en Russisch), met uitzondering van de door Gerard Hermans ingezonden bijdrage. Deze werd door de auteur zelf omgezet van het Duits naar het Nederlands.

Dit boek werd mede mogelijk gemaakt dankzij steun van het Sophiafonds.

ISBN 978-90-76921-43-3

NUR 743, 681

Druk: Printforce, Culemborg

Ontwerp omslag: Herman Boswijk / Ton Jansen

Afbeelding voorzijde: zie pag. 231.

Afbeelding frontispice: Sergej Prokofieff, 1992

© Duitse uitgave 2023 Verlag am Goetheanum, Dornach

© Nederlandse uitgave 2025 Perun Boeken, Rotterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. *No part of this book may be reproduced, in any form, without written permission from the publisher.*

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	5
WOORD VOORAF VAN DE UITGEVER.....	9
VOORWOORD.....	11
 AUTOBIOGRAFISCHE GEGEVENS	13
Biografisch overzicht	15
Sergej O. Prokofieff, <i>Vooruitblik op de toekomst van de</i> <i>Antroposofische Vereniging en het Goetheanum</i>	19
 1954-1976	
JEUGD EN FAMILIELEVEN	21
Sofia Prokofieff, <i>Kindertijd en jeugd</i>	23
Valentina Tsjemberdzji, <i>‘Serjozja’</i>	48
Katja Tsjemberdzji, <i>Herinneringen aan Sergej</i>	61
Elena Abramova, <i>Mijn ontmoeting met Sergej</i>	65
 1976-1981	
VROEGE JAREN – ONDERGRONDSE ANTROPOSOFISCHE ARBEID	87
Pjotr Tsjaikovski, <i>Een vriendschap uit de jaren zeventig</i> <i>in Moskou</i>	89
Georgi Kavtaradze, <i>Terloopse impressie van mijn</i> <i>ontmoetingen met Sergej Prokofieff</i>	95
Dieter Hornemann, <i>Ondergrondse arbeid, zoals beleefd</i> <i>door een buitenlander</i>	104
Peter Heuser, <i>Herinneringen aan mijn reis naar Moskou</i> <i>en ontmoeting met Sergej Prokofieff</i>	108
 1981-1985	
EERSTE REIS NAAR HET WESTEN EN TERUGKEER NAAR RUSLAND	115
Astrid Prokofieff, <i>Kerstmis 1981 in Dornach</i>	117
Heinrich Schneider, <i>Kunstreis naar Moskou</i>	135
Paul en Ulrike Mackay, <i>Vroege band en latere samenwerking</i> ..	136
Nicholas Nunhöfer, <i>Geschenken van een Oosteuropiaan</i> <i>aan de mensen in het Westen</i>	138

1985-2014

DORNACH, DUITSLAND, REIZEN.....	141
Virginia Sease, <i>Sergej O. Prokofieffs werkzaamheid in het bestuur van het Goetheanum</i>	143
Elisavjeta Goelbina, <i>Herinneringen aan Sergej Prokofieff</i>	154
Rolf Herzog, <i>Levensontmoetingen</i>	157
Ulrike Drew, <i>De Motzstraße in Berlijn</i>	160
Astrid Prokofieff, <i>Indië</i>	162
Oliviera Todorovic, <i>Sergej Prokofieff in Belgrado</i>	165
Van James, <i>Ontmoeting in Engeland en in Hawaï</i>	166
Sevak Goelbekian, <i>Herinneringen aan Sergej O. Prokofieff</i>	169
Barbara Mraz, <i>Begeleiding op mijn levensweg</i>	175
Fabio Montelatici, <i>Levensontmoeting</i>	189
Gerard Hermans, <i>Ontmoetingen in Holland</i>	192
Roger Pauli, <i>Herinneringen aan mijn vriend Sergej</i>	194
Diana Pauli, <i>Enkele opmerkingen over Sergejs bijdrage aan het werk van de Vrije Hogeschool</i>	197
Carina Vaca Zeller, <i>Beelden van een vriendschap</i>	198
Ulrich Oelssner, <i>Bouwen met Sergej Prokofieff</i>	204
Christiane en Martin Wigand, <i>Sergej Prokofieff in Zuid-Afrika</i> ..	205
Thomas O'Keefe, <i>Herinneringen aan mijn levensbepalende ontmoeting met Sergej Prokofieff</i>	206
Ursula Heusser, <i>Sergej Prokofieff en de euritmie</i>	217
KORTE BIJDRAGEN EN ANEKDOTES	219
Charlotte Blume	221
Konstanze Volbehr	221
Robert Veitenthal	222
Stefania Berganini	222
Helga Fehling	223
Hans Hasler	223
Manfred Heid	225
Günther Herrmann en Ursula Oermann	226
Martina Hiemer	227
Wolfram Graf	228
Peggy Elliot.....	228
Diana Pauli	229
Ruth Pauli	230
Ingrid Mochner.....	230

BIJLAGEN.....	233
Bijlage I: Overzicht van de in dit boek genoemde personen	235
Bijlage II: Overzicht van de werken van Sergej O. Prokofieff...	249

WOORD VOORAF VAN DE UITGEVER

Voor u ligt een boek met herinneringen van familieleden en vrienden aan de in 2014 op zestigjarige leeftijd overleden russische antroposoof Sergej O. Prokofieff, kleinzoon van de beroemde gelijknamige componist. Dankzij zijn vele boeken en de diverse voordrachten die hij hier heeft gehouden geniet Sergej Prokofieff ook bij ons een grote bekendheid.

Waarom nu dit boek? Hoewel velen de naam van Sergej Prokofieff kennen en wellicht een voordracht van hem gehoord of een boek van hem gelezen hebben, is bij de meeste mensen weinig tot niets over zijn persoon bekend. Debet hieraan is vooral het feit dat tot nu toe nauwelijks iets over hem is gepubliceerd. Afgezien van het kort na Prokofieffs overlijden verschenen herdenkingsboek *Op de bres voor de waarheid* (met daarin onder andere de herinneringen van ondergetekende, de bij Prokofieffs uitvaartplechtigheid uitgesproken herdenkingsrede van zijn grote vriend Peter Selg, benevens de autobiografische herinneringen die Sergej Prokofieff zelf in 1987 heeft gepubliceerd), alsmede Prokofieffs voorwoord bij de eerste nederlandse uitgave van het boek *Rudolf Steiner en de grondvesting van de Nieuwe Mystериën*, zijn in Nederland vrijwel geen publicaties over hem verschenen. Ook in andere landen is deze situatie niet veel beter.* Met de onderhavige uitgave wordt tot op zekere hoogte in deze lacune voorzien en wordt het raadsel van de mens Prokofieff enigszins voor ons ontsluit. Wij zijn zowel de beide samenstellers van deze bundel als de vele auteurs dan ook zeer dankbaar voor hun werk.

Wie dit boek leest kan getroffen worden door de talrijke frapperende bijzonderheden omtrent Sergej Prokofieffs persoon. Getuigenissen van zijn moeder en van degenen die hem in zijn jeugd hebben gekend, van medestrijders van het eerste uur die samen met hem aan het ondergrondse antroposofische werk in Moskou deelnamen, van vrien-

* In Rusland heeft Sergej Prokofieffs moeder Sofia twee boeken over haar leven geschreven, waarin uiteraard ook veel bijzonderheden over haar zoon staan: *Vjeter pamjati* ('De wind van het geheugen') (Moskou 2012), alsmede *Doroga pamjati. Vospominania* ('De weg van het geheugen') (Moskou 2015). – In Duitsland heeft Sergej Prokofieffs secretaresse Ute E. Fischer onlangs haar herinneringen te boek gesteld onder de titel *Mein Weg zur Begegnung und die Zusammenarbeit mit Sergej O. Prokofieff* (Stuttgart 2024),

den en collega's in het Westen, toen hij in het bestuur van de Algemene Antroposofische Vereniging en de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap aan het Goetheanum in Dornach werkzaam was, van mensen die hem op zijn verre reizen hebben ontmoet, alsmede van degenen die zijn laatste, zo moeilijke, door tegenwerking en ziekte gekenmerkte jaren met hem hebben gedeeld, en *last but not least* van zijn trouwe en toegewijde levensgezellin Astrid, schetsen een indringend beeld van deze uiterst veelzijdige mens, die van jongs af aan maar één doel in het leven kende: met alle kracht die in hem was de antroposofie en haar grondlegger Rudolf Steiner dienen! En daarmee de mensheid. Door al deze zo verschillende getuigenissen wordt een volkomen nieuw licht op deze buitengewone persoonlijkheid geworpen, niet alleen als mens en antroposoof, maar verrassend genoeg ook als kunstenaar. Opvallende bijzonderheid daarbij is dat de ontmoeting met Sergej Prokofieff voor veel van de personen die hier aan het woord komen 'levensbepalend' blijkt te zijn, een onvergetelijke gebeurtenis die hun leven beslissend heeft beïnvloed. Het woord 'ontmoeting' wordt ook het meest van al in de titel van de bijdragen genoemd..

Dankzij deze persoonlijke ontboezemingen is niet alleen een waardevolle schat aan herinneringen voor de vergetelheid behoed, maar ook een monument opgericht voor de grootste antroposoof van onze tijd, na Rudolf Steiner zelf uiteraard. Hiermee wordt naast Sergej Prokofieff ook zijn leraar en vriend Rudolf Steiner en diens antroposofie recht gedaan. Het wachten is nu vooral op de eerste echte biografie, waarin een zo volledig mogelijk en systematisch overzicht van het leven en werk van deze unieke mens wordt gegeven. Bijkomende verdienste van dit boek is dat het behalve een beeld van de mens Sergej Prokofieff ook een boeiend inkijkje in het leven in de toenmalige Sovjet-Unie verschaft.

Rest ons alleen nog alle mensen te bedanken, die op onbaatzuchtige wijze aan deze nederlandse uitgave hebben meegewerkt en zonder wie deze niet mogelijk zou zijn geweest. Daarbij gaat onze dank in het bijzonder uit naar Lyanne Korf, voor haar zeer waardevolle hulp en advies bij de vertaling van de russische teksten, alsmede naar Herman Boswijk, voor zijn onvermoeibare inzet om een mooi omslag te maken. Mogen de inspanningen van al deze mensen niet voor niets zijn geweest.

Rotterdam, 3 oktober 2025

De uitgever

VOORWOORD*

Deze verzamelbundel met herinneringen van familie en vrienden wil de lezer een bont scala aan gebeurtenissen en persoonlijke ontmoetingen uit verschillende levensperioden van Sergej Olegovitsj Prokofieff voorleggen, niet alleen uit zijn jeugd in zijn vaderland Rusland en uit zijn latere leven in Midden-Europa, maar ook uit landen die hij op zijn vele en verre reizen bezocht, dit met als doel om door de ogen van andere mensen de meer verborgen kanten van deze wereldwijd bekende antroposofische spreker en auteur te tonen.

De aanzet tot het verschijnen van deze bundel is te danken aan Virginia Sease^o †, die er op oudjaarsavond van het jaar 2020 bij Hans Hasler^o en mij op aandrang herinneringen van mensen te verzamelen, met wie Sergej bekend was, in het bijzonder van mensen die veel ouder waren dan hij. Daarop zijn door Hans Hasler en mij stappen ondernomen om zoveel mogelijk van dergelijke herinneringen bijeen te brengen. Bovendien konden bij de 'Korte bijdragen en anekdotes' aan het slot van het boek enkele bijdragen uit een door Peter Selg^o en mij reeds in 2017 aangelegde verzameling worden opgenomen.

Van groot belang zijn de berichten van Sergejs moeder en van vrienden over zijn kindertijd en jeugd in Moskou; deze geven een veelkleurige inblik in de omgeving, die zo'n sterk stempel op de persoonlijkheid van Sergej heeft gedrukt. Hierna volgen aantekeningen over de ondergrondse antroposofische activiteiten in de toenmalige Sovjet-Unie, alsmede over de ongewone reis naar het westen van Europa van oktober 1981 tot maart 1982. Ook uit de tijd in Dornach met de werkzaamheid in het bestuur aan het Goetheanum zijn bijdragen aanwezig. Over de ontmoetingen in verre landen, zoals Nieuw-Zeeland, Chili, India, Hawaï en Engeland, zijn verslagen opgenomen van vrienden die Sergej op zijn reizen trof. Hierin wordt Sergejs verdere levensweg als actieve antroposoof weerspiegeld. Enkelen van hen schonk Sergej een diep inzicht in zijn wezen, zijn manier van werken en onderzoeks-

* Dit voorwoord verscheen oorspronkelijk in de originele duitse uitgave. Voor deze nederlandse uitgave is het door Astrid Prokofieff enigszins aangepast. – Voor zover niet anders aangeduid stammen de voetnoten van de redactie.

† Zie voor de met ^o gemerkte personen het overzicht op pag. 235 e.v. in Bijlage I.

methode, waarbij hij hen zijn humorvolle, warmhartige en fijngevoelige en toch eenzame persoonlijkheid openbaarde.

Helaas zijn sinds zijn heengaan enkele van zijn naaste vrienden eveneens gestorven – hun bijdragen aan de herinneringen ontbreken. De vrienden die de moed hebben opgebracht om een tekst voor deze bundel te schrijven worden van harte bedankt. Deze vormt een eerste poging om biografische ‘notities’ bijeen te brengen; deze is noodzakelijkerwijs onvolledig en onsystematisch. Ook kan het niet om wetenschappelijk onderzoek of om een kritische beschouwing van de levensweg en het werk van een belangrijk mens gaan. Daartoe zouden ook bijdragen van mensen horen, die kritisch of afwijzend tegenover Sergejs werk staan. Een latere tijd zal komen waarin een dergelijk werk kan ontstaan.

Veel dank geldt de onvermoeibare inzet van Hans Hasler voor de eerste uitgave van de teksten, en in het bijzonder Ton Jansen voor de vertaling van de herinneringen uit de verschillende talen, te weten Russisch, Engels, Duits en Spaans, naar het Nederlands.

Uit het werk in het *Sergej O. Prokofieff Archiv* is aldus een boek ontstaan, dat de persoonlijkheid van Sergej op andere wijze tot zijn vrienden zou willen laten spreken. Moge het warme belangstelling vinden.

Astrid Prokofieff

Dornach, 7 juli 2023 / 20 maart 2025

AUTOBIOGRAFISCHE GEGEVENS

BIOGRAFISCH OVERZICHT*

- 1954, 16.1 in Moskou geboren als zoon van Oleg Prokofieff en Sofia Feinberg;
- 1955 grootmoeder Maria Feinberg overlijdt; grootvader Leonid hertrouwt korte tijd later met de dichteres en vertaalster Vera Markova (1907-1995);
- 1957 scheiding van zijn ouders; moeder hertrouwt spoedig daarop met haar jeugdliefde, de wiskundige Viktor Bely;
- 1962, 07.06 halfzusje Maria ('Masja') wordt geboren;
- 1962, 22.10 oom van moeder, Samoeil Feinberg, in wiens huis het gezin woont, overlijdt;
- 1963 'halfzusje' Zjenja ('Zjenetsjka') (dochter van Viktor Bely uit diens eerste huwelijk) komt bij het gezin wonen;
- 1963 maakt dankzij grootvader via het libretto van Wagners opera *Parsifal* voor het eerst kennis met het esoterische christendom;
- 1968 leert via de bibliotheek in het 'Huis van de Dichter' (en schilder) Maksimilian Volosjin in Koktebel op de Krim de antroposofie kennen;
- 1968-72 bezoekt vijf jaar lang in de vakanties het 'Huis van de Dichter' op de Krim om aldaar de antroposofie te bestuderen; bouwt een nauwe band op met Volosjins weduwe Maria Stepanova;
- 1972-77 studeert schilderkunst en kunstgeschiedenis aan de befaamde Stroganov Hogeschool voor Decoratieve en Toegepaste Kunst in Moskou en behaalt daar in 1977 zijn diploma Monumentale en Decoratieve Kunst;
- 1973, aug. leert voor het eerst ook andere antroposofen kennen, eerst in Sint-Petersburg, drie jaar later ook in Moskou; sindsdien intensieve bestudering

* Sergej Prokofieff heeft in 2014 naar aanleiding van zijn zestigste verjaardag zelf een brochure samengesteld, met daarin het hier weergegeven korte biografische overzicht. Op grond van bestaande bronnen is dit enigszins uitgebreid. Het oorspronkelijke overzicht is te herkennen aan de verbrede letterafstand. Daarnaast was in deze brochure tevens een korte inleiding van Sergej Prokofieff op zijn werk en zijn levensdoel opgenomen (zie pag. 19).

- van de antroposofie met als zwaartepunten de christologie en de antroposofische schoolsweg als hedendaagse weg naar Christus; neemt in de tijd van de Sovjet-heerschappij twaalf jaar lang deel aan ondergrondse antroposofische activiteiten (tot 1985);
- 1975, Michaeli leest de drie arnhemse voordrachten van Rudolf Steiner uit juli 1924 over de bovenzinnelijke voorbereiding van de antroposofie en de opgaven van de antroposofie in de twintigste eeuw; legt de gelofte af 'in het leven op [te] treden als echte representant van de antroposofische beweging' en 'in zijn eigen menszijn de antroposofie in de wereld te brengen' (GA 240, 18.7.1924); besluit zijn meditatieve leven 'met grotere kracht en regelmaat vorm te geven' ;
- 1976, Pasen hoort voor het eerst de grondsteenspreuk in het Duits klinken; besluit hierop aan de hand van de voordrachten van Rudolf Steiner Duits te leren;
- 1976-77 speelt mee in het eerste en tweede mysteriedrama van Rudolf Steiner en in de Oberufer kerstspelen; werkt ook mee aan het schilderen van de decors van de mysteriedrama's;
- 1977, mrt. wordt lid van de Algemene Antroposofische Vereniging in Dornach;
- 1979, eind wordt 'klasselid' (lid van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap);
- 1979-80, h. nachten houdt voor vrienden in Moskou vier voordrachten over de Kerstconferentie 1923/24 en de Grondsteen;
- 1980, jan. werkt op verzoek van een van zijn vrienden de vier voordrachten uit tot zijn boek *Rudolf Steiner en de grondvesting van de Nieuwe Mysteriën*; de duitse vertaling hiervan verschijnt in 1982, het russische origineel pas in 1992;
- 1980, 10.05 Sergej Prokofieffs geliefde grootvader Leonid Feinberg overlijdt;
- 1981, okt.- eerste voordrachtsreis naar het Westen;
- 1982, mrt. houdt voordrachten in grote zaal van het

- Goetheanum en in het *Studentenheim* in Dornach, alsmede in Stuttgart en Londen; leert zijn vrouw Astrid kennen, met wie hij nog tijdens deze reis trouwt;
- 1985 krijgt toestemming om Rusland te verlaten en gaat met zijn vrouw Astrid in Zwitserland wonen; verhuist drie jaar later naar Bad Boll/Eckwälden in Duitsland (bij Stuttgart); begin van wereldwijde voordrachtsactiviteit met in totaal 2268 voordrachten in vier talen (Russisch, Duits, Engels en Frans); alleen in Europa al worden 27 conferenties gehouden over de esoterische grondslagen van de Kerstconferentie 1923/24;
- 1989, mrt. wordt door Jörgen Smit tot *Klassenbetreuer* voor Rusland en de Oekraïne benoemd, kort daarop ook voor zijn woonplaats Bad Boll;
- 1990, Kerstmis medeoprichter van de Antroposofische Vereniging in Rusland; tot 2001 *Landesverteger* in Dornach van deze russische Antroposofische Vereniging;
- 1991 werkt mee aan de conferentie over de klassenuren in Järna (Zweden), waar voor het eerst alle negentien klassenuren vrij worden gehouden;
- 2001 benoeming in het bestuur van de Algemene Antroposofische Vereniging; verhuizing naar Dornach;
- 2007-2010 organiseert vier grote conferenties over de christologische grondslagen van de antroposofie;
- 2011 cyklus van tien voordrachten in het Goetheanum over Rudolf Steiners esoterische biografie ter gelegenheid van de 150ste herdenking van zijn geboortedag op 27 februari 1861;
- 2011, 31.03 voordracht op het *IV. Internationale Congres voor Filosofie* in Bologna ter gelegenheid van het eeuwfeest van Rudolf Steiners 'Bologna-voordracht' op 8 april 1911;
- 2011 cyklus van 10 voordrachten ter gelegenheid van de herdenking van Rudolf Steiners 150ste geboortedag op 27 februari 1861;

- 2011 in de Ita Wegman-kliniek wordt een 'ernstige ziekte
eind april, geconstateerd; moet hierom zijn werkzaamheden voor
begin mei het bestuur van de Algemene Antroposofische Vereni-
ging opschorten;
- 2011, laatste conferentie in het Goetheanum over *Die Alchemie*
6-8 mei *der Seelenkräfte. Drei Meditationen Rudolf Steiners*;
voordracht over het Michaël-mysterie en Rudolf Steiners
Michaël-imaginatie;
- 2012, 30.03 voordracht in het kader van de herdenking
van Rudolf Steiners 87ste sterfdag tijdens de
jaarvergadering van de Algemene Antroposo-
fische Vereniging in de grote zaal van het
Goetheanum in Dornach; hekelt bepaalde misstan-
den binnen de Algemene Antroposofische Vereniging en
in het Goetheanum; dit is tevens zijn laatste voordracht;
- 2013 legt om gezondheidsredenen zijn werkzaam-
heden voor het bestuur van de Algemene An-
troposofische Vereniging neer; werkt verder
aan de voltooiing van enkele boeken;
- 2014, 16.01. viert zijn zestigste verjaardag;
- 2014, 26.07 gaat in de vroege morgenuren over de drempel van de
geestelijke wereld.
- 2014, 29.07 onder zeer grote belangstelling uitvaartplechtigheid in de
Schreinerei bij het Goetheanum in Dornach; herdenkings-
rede van Peter Selg;

Sergej O. Prokofieff

VOORUITBLIK OP DE TOEKOMST VAN DE ANTROPOSOFISCHE VERENIGING EN HET GOETHEANUM

Toen ik in het jaar 2001 in het bestuur van de Algemene Antroposofische Vereniging aan het Goetheanum en de leiding van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap werd beroepen, stemde ik vooral toe opdat ik ook in dit oord intensief zou kunnen werken aan de vijf antroposofische thema's waarover ik al veelvuldig had gesproken. Want zij schenen mij toen, schijnen mij thans en vooral in de toekomst op onlosmakelijke wijze bij het Goetheanum te horen, voor zover dit zich verder zou willen ontwikkelen, in de zin zoals Rudolf Steiner gehoopt had, opdat het werkelijk tot oord van de Nieuwe Mysteriën kan worden. Deze thema's zijn:

- Het onderhouden van de band met Rudolf Steiner.
- De verdieping van de antroposofische inhouden en vooral van de antroposofische christologie.
- Het werken aan een steeds beter begrip van de Kerstconferentie 1923/1924 als grondvesting van de nieuwe mysteriën.
- De ontplooiing van de esoterie van de Antroposofische Vereniging (dikwijls abusievelijk verwisseld met de esoterie van de Eerste Klasse [van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap]). Want de oprichting van de Algemene Antroposofische Vereniging was een esoterische daad van de hoogste orde. Voor het verzorgen van deze bijzondere esoterie van de Vereniging en het onderlinge contact tussen haar leden heeft Rudolf Steiner op de Kerstconferentie een speciaal orgaan geschapen: *Was in der Anthroposophischen Gesellschaft vorgeht. Nachrichten für ihre Mitglieder.*
- De versterking van de werkzaamheid van de Eerste Klasse van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap door kennisarbeid en de verdere ontwikkeling van de Algemene Antroposofische Sectie als oord van geestelijk onderzoek.

Met het begin van mijn bestuursactiviteit had ik gehoopt deze vijf thema's aan het Goetheanum verder uit te kunnen werken en zo sterk te maken dat zij van daaruit in de antroposofische wereld zouden kunnen gaan uitstralen om de wereldwijde antroposofische gemeenschap richting, aansporing en enthousiasme te verlenen. En uit het wereldomspannende net van antroposofische ledengroepen en Hogeschoolgroepen zou dan de verdere ontwikkeling van deze thema's naar het centrum in Dornach terug stralen, dit dragen en verlevendigen en tot steeds verdere arbeid in deze richting aanzetten.

Nadat ik [ruim] tien jaar in het bestuur werkzaam ben geweest, moet ik echter zeggen: dit doel kon ik niet bereiken. Het is me niet eens gelukt een eerste aanzet daartoe in een duurzame vorm aan het Goetheanum te verankeren. Ook de poging die ik in het tweede jaar van mijn bestuursactiviteit ondernomen heb om aan het Goetheanum een Christologische Sectie in te stellen vond geen positieve weerklank. De talrijke interesses aan dit oord gaan tegenwoordig in andere richtingen. Ook is het gedurende mijn tien jaren in het Hogeschoolcollege niet tot een gemeenschappelijk gesprek over de in mijn boeken vervatte antroposofische onderwerpen en Hogeschoolthema's gekomen.

Toch ben ik nog altijd de overtuiging toegedaan dat alleen de werkelijkheid van deze vijfvoudige opgave de Antroposofische Vereniging, de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap en het Goetheanum – als centrum van beide – kan maken tot datgene wat de geestelijke wereld in de zin van de Tijdgeest hiervan verwacht.

Aan dit streven was niet alleen mijn bestuursactiviteit, maar reeds mijn eerste antroposofische boek gewijd, evenals het grootste deel van mijn voordrachten en publicaties in al deze jaren .

Zo vertrouw ik erop dat het hier geschetste doel in de toekomst ook in het Goetheanum ooit zal worden bereikt. En ik hoop dat op de weg die tot vervulling van dit doel leidt mijn schriftelijke uiteenzettingen een verdiepende en helpende werking zullen hebben voor alle mensen wier zoeken in deze richting gaat.

1954-1976

JEUGD EN FAMILIELEVEN

Sofia Prokofieff

KINDERTIJD EN JEUGD^{*}

*Sofia Prokofieff op haar datsja[†]
bij Abramtsevo, circa 1984*

^{*} De tekst van deze bijdrage is door de redacteurs van de duitse uitgave aanzienlijk veranderd. Daarbij zijn bepaalde passages weggelaten, is de volgorde van de onderwerpen veranderd en zijn hier en daar details toegevoegd. Op aanwijzing van de redacteurs is hier – met enkele kleine uitzonderingen – de geredigeerde duitse tekst aangehouden, met dien verstande dat voor de vertaling zelf van de originele russische tekst is uitgegaan. – De titel en tussenkopjes stammen van de redactie.

[†] *datsja* – buitenhuis(je), dat enerzijds te vergelijken is met onze volkstuintjes en anderzijds met een tweede woning. Anders dan een volkstuintje is een datsja meer gericht op permanente bewoning, althans in de weekenden en de zomer, terwijl hij soms de afmetingen kan aannemen van een flink landhuis. Het bezit van en bezoek aan een datsja is zeer populair onder Russen. Veel Russen verblijven de hele zomer op hun datsja.

Geboorte en kleuterjaren

Het was een koude, sneeuwrijke winter. Naar alle waarschijnlijkheid zou ik voor 31 december, dus ergens aan het einde van het jaar 1953, bevallen. Maar de tijd verstreek en de bevalling liet op zich wachten. Nieuwjaarsdag 1954 volgens de kalender Oude Stijl* was reeds voorbij. Ik wachtte geduldig, verzonken in een soort onthechte en tegelijkertijd gelukzalige vergetelheid. Eindelijk begonnen de weeën. Ik weet niet meer wie me naar de kraamkliniek bracht: mijn man Oleg, of mijn vader. Het was het districtsgeboortecentrum, vernoemd naar Nadjezda Kroepskaja°. Het portret van deze strenge dame in de wachtkamer begroette alle toch al angstige toekomstige moeders met een hooghartige, veroordelende blik. Haar koude gezicht leek te zeggen: er zijn belangrijkere dingen te doen dan een nieuw mens op de wereld te zetten, voordat de revolutie de hele wereld omvat heeft.

Ik lag in een half verlichte kamer, op een hoge tafel die bedekt was met koud zeildoek. [...] De nacht brak aan. De weeën waren nog steeds zwak, kwamen opzetten en namen weer af.

Het werd ochtend. Mensen in witte jassen met onverschillige gezichten kwamen bij mij kijken. Ik wachtte op de verloskundige Rosa Roevimovna die mij zou helpen bij de bevalling, maar ze was er niet. De tijd verstreek.

Opeens voelde ik dat er iets mis ging, niet in orde was. Maar wat kon ik doen? Ik had geen slippers zodat ik van mijn pijnbank af kon kruipen en de telefoon kon pakken om naar huis te bellen. Voor mijn ogen zweefden lege gezichten. Ze verdwenen snel, schijnbaar zonder mij op te merken.

Plotseling dook tussen de lege gezichten en witte mutsen een bekend gezicht op [van Rosa Roevimovna], op dit moment het meest dierbare.

* *volgens de kalender Oude Stijl* – in Rusland werd van oudsher de juliaanse kalender (kalender Oude Stijl) gehanteerd. Deze liep tot 1 januari 1900 twaalf dagen achter op de westerse gregoriaanse kalender (kalender Nieuwe Stijl) en vanaf 1 januari 1900 dertien dagen. Door de bolsjewistische revolutie werd vervolgens met ingang van 1 februari 1918 ook in Rusland de westerse gregoriaanse kalender ingevoerd, met als gevolg dat op 31 januari 1918 direct 14 februari 1918 volgde. De Russisch-Orthodoxe Kerk blijft echter tot op de dag van vandaag de oude juliaanse kalender hanteren, waardoor bijvoorbeeld Kerstmis in Rusland nog altijd dertien dagen later valt dan in het Westen (op 7 januari). – Nieuwjaar 1954 volgens de kalender Oude Stijl komt dus overeen met 14 januari 1954 volgens de westerse kalender Nieuwe Stijl.

De pagina's 25 t/m 256 maken geen deel uit van dit inrijexemplaar.